

Na návštěvě u válečných veteránů v Pardubickém kraji

Koncem dubna uskutečnil tajemník ČsOL a vedoucí projektu POVV Petr Hozlár návštěvu Pardubického kraje, aby společně s krajským koordinátorem projektu Františkem Pobořilem navštívil nečekaně válečné veterány Vladimíra Prchala (91 let) a Mirko Muršeca (93 let). Oba navštívili také KVV Pardubického kraje s jehož pracovníky se shodli na tom, že se podařilo naladit velmi dobrou a aktivní spolupráci při zabezpečení péče o válečné veterány Pardubického kraje mezi terénními pracovníky projektu POVV a orgány KVV Pardubice.

Vratme se však k navštíveným válečným veteránům. Vladimír Prchal návštěvu přivítal společně s manželkou velmi srdečně a pak především vzpomínal na období nuceného pracovního nasazení za Protektorátu v Německu a na svoji odbojovou činnost. Syn čs. legionáře v Rusku byl nejdříve za organizování stávek v Telegrafii Pardubice totálně nasazen od září 1942 na práci v továrně v Berlíně. Práce pro Němce se mu vůbec nelíbila, a tak ještě v tomto roce přemýšlel o útěku z Německa. Avšak při obhlídce odjezdů vlaků, kterými by mohl odjet, byl na nádraží v Berlíně zatčen německou policií. Následoval tříměsíční pobyt v různých věznicích a poté byl opět nasazen na nucené práce v Berlíně do podniku, kde se pak zapojil do podzemního odboje, který organizovali samotní Němci. Především roznášel letáky proti válce a proti hitlerovskému Německu se skutečnými informacemi z fronty. Takto pracoval do roku 1944, kde se z jeho vlastních dopisů domů, protože byl kontrolován, provalilo, že je zapojen do odboje. Gestapáci ho hledali na pracovišti i na ubytovně. Naštěstí ho upozornili jeho kolegové v práci, že pro něj přišlo gestapo, a ještě ten den se rozhodl utéci. Zorganizoval útek, kdy se k němu přidali další čtyři kamarádi. Nejdříve chtěli utéci do Drážďan a přejít do Ústí nad Labem, ale ve vlaku se rozhodli schovat se v přeplněném vagonu pod lavice a podařilo se jim dojet až do Prahy.

Následně zjistil doma v Pardubicích, že je hledán i tady. Po zhodnocení situace mu rodina i otec navrhli, aby se sám přihlásil na české policii, což udělal. Poté byl zatčen

Vladimír Prchal s manželkou a krajským koordinátorem projektu POVV Františkem Pobořilem, který je pravidelně navštěvuje.

a prošel řadou vězení, mj. v Praze na Ruzyni, a nakonec byl odeslán do koncentračního tábora Dachau s vizitkou návrat nežádoucí. V lágru byl velmi nemocen, dvakrát prodělal zápal plic a hrůzy koncentráku zažíval až do konce války. Po osvobození nesouhlasil s některými poválečnými soudy. Byla na něho podána žaloba pro krivé obvinění a v roce 1948 byl tehdejší justici odsouzen na rok pobytu na Pankráci a jenom díky amnestii mu byl trest vězení prominut.

A dnes? Vladimír Prchal velmi kladně hodnotí, že od roku 2007 se o válečné veterány pečuje a velmi vítá návštěvy terénního pracovníka, který jej pravidelně navštěvuje již šestým rokem. Oceňuje také lékařskou pomoc, která mu byla poskytnutá přes orgány MO ČR a projekt POVV včetně vyšetření a léčení v ÚVN Praha.

Také válečný veterán Mirko Muršec, který v současné době žije v DS

Mirko Muršec je ve svých třidevadesáti letech stále čilý.

Heřmanův Městec, především vzpomínal. Před válkou studoval na Vysokém učení technickém v Brně a když za Protektorátu byly zavřeny vysoké školy, zapojil se v Brně do domácího odboje – pomáhal organizovat schůzky odbojářů, roznášel letáky...

Po prozrazení odbojové buňky byl ale zatčen a od roku 1943 byl vyslýchán a vězněn v různých protektorátních věznicích. Po válce dokončil vysokoškolské studium a byl povolán do armády jako expert chemik. V armádě působil až do roku 1955 v Praze a dosáhl hodnosti podplukovníka. Poté byl přemístěn do Explosie Pardubice, kde pracoval ve funkci hlavního inženýra podniku. Jako důsledek věznění v různých lágrech a věznicích se u něj objevila tuberkulóza, dlouho se léčil, avšak po uzdravení musel z armády odejít. Do chemické továrny Syntésia byl však znovu povolán a stal se tam vědeckým pracovníkem.

Se svojí již nežijící manželkou, která také byla válečnou veteránkou, se stal zakládajícím členem Svazu protifašistických bojovníků, nyní Českého svazu bojovníků za svobodu, a ještě do roku 2012 se aktivně zúčastňoval společenských akcí a akcí organizovaných pro válečné veterány. Také on oceňuje projekt Péče o válečné veterány, díky kterému mu bylo vyjednáno umístění do výběrového domova seniorů v Heřmanově Městci a také vyšetření v ÚVN Praha.

Připravil: František Pobořil

„Bojovali za nás, my se staráme o ně!“

VETERÁN

2/2013

Zpravodaj projektu ČsOL Péče o válečné veterány

Jsou pro nás symbolem statečnosti, příkladem cti a hrdinství

Již 68 let uplynulo od okamžiku, kdy po urputných bojích v Polsku vstoupila na jaře roku 1945 1. čs. samostatná brigáda spolu se sovětskou armádou a za podpory 1. čs. smíšené letecké divize na naše území a osvobodila severní Moravu a po těžkých bojích také Ostravu.

U příležitosti výročí hrdinných bojů ostravské operace zorganizovala Československá obec legionářská ve dnech 28. – 30. dubna v Ostravě již tradiční setkání válečných veteránů. Mezi veterány, kteří se z Prahy do Ostravy vydali, jsme mohli spatřit například Vladimíra Wintera, Michala Fedorka, Pavla Vranského,

Rostislava Stehlika, Václava Příbyla, Jana Plovajka, Tichomíra Mirkoviče, Pavla Vanka...

Jejich putování po stopách bojů začalo již v pátek 29. dubna, kde spolu s předsedou ČsOL Pavlem Budinským vykonali pietní akt v Orlové u pomníku obětí tzv. Sedmidenní války. Týž den v odpoledních hodinách uvítalo válečné veterány a jejich doprovod kino Vesmír v Ostravě. Zde byl pro ně připraven komponovaný hudební pořad „Cestami válečného veterána“. Hosté koncertu si také se zájmem prohlédli výstavu věnovanou bojové cestě 1. čs. armádního sboru v SSSR. Vyvrcholením prvního dne setkání se pak stal slavnostní večer, na němž se váleční veteráni setkali s řadou vzácných hostů. K přítomným zde promluvil předseda ČsOL Pavel Budinský. Zdůraznil, že ho velmi mrzí, že zde nevidí tváře některých válečných hrdinů – Marie Lastovecké, Alexandra Beera, Vladimíra Paličky, Jindřicha Heřkoviče, bratrů Opočenských, Karla Šeráka a dalších veteránů.

(pokračování na další straně)

To proto, že někteří z nich se už těchto oslav dnes ani v budoucnu nikdy nezúčastní, dalším to neumožňuje jejich věk a zdraví. „Všem přítomným válečným veteránům, kteří se na rozdíl od svých bojových druhů dožili dnešního dne a jsou pro nás stále symbolem statečnosti a odvahy a příkladem cti a hrdinství, bych chtěl upřímně poděkovat,“ prohlásil Pavel Budinský.

Další den ostravského setkání patřil především pietním aktům na místech bojů ostravské operace – v Hlučíně, Bolaticích, ve Štítině, v Dolní Lhotě a Hrabyni. Vyvrcholením letošního setkání válečných veteránů v Ostravě se 30. dubna stal pietní akt v Komenského sadech, kam přišlo mnoho lidí uctít památku padlých osvoboditelů. Váleční veteráni zde mezi sebou přivítali přímého

účastníka ostravské operace a spoluobojovníka brigádního generála Mikuláše Končického a brigádního generála Zdeňka Škarvadu, legendárního pilota 310 čs. stíhací peruté RAF. Žel, naposledy. Dvanáct dnů poté, 11. května, Zdeněk Škarvada náhle zemřel...

Ladislav Lenk, foto: Stanislav Pítr a Jiří Francírek

Nejstarší voják republiky oslavil 105 let

V Křenovicích na Vyškovsku se 25. dubna letošního roku konala mimořádná oslava. Svě 105. narozeniny zde slavil účastník národního boje za osvobození a válečný veterán Stanislav Spáčil. Přes svůj úctyhodný vysoký věk se stále aktivně účastní veřejného a politického života. Je členem řady společenských organizací a v předchozích komunálních volbách se dokonce ucházel o mandát v zastupitelstvu obce jako vůbec nejstarší kandidát v ČR. Možná právě jeho angažovanost, sportovní duch a správná životospráva doplněná skromností jsou receptem na dlouhověkost.

Narukoval v roce 1928 do Svatoplukových kasáren v Brně-Židenicích. „Sloužil jsem u technické rotě 43. pěšího pluku. Moje specializace byla spojařina,“ vzpomíná náš nejstarší voják ve výslužbě a připomíná, že během dvouleté základní služby v roce 1929 vyhrál plukovní sportovní závod. Po vojně odešel pracovat do Brna k firmě Machala. V roce 1936 se oženil a postavil dům.

S okupací ČSR se nesmířil a zapojil se do odbojové činnosti proti fašistům. „V továrně, kde jsem pracoval, jsme poškodili několik transformátorů a distribuoval jsem zde zakázané tiskoviny. V té době gestapo začalo zatýkat lidi. Z problémů mi paradoxně pomohl vážný pracovní úraz,“ říká S. Spáčil. Zraněného a v bezvědomí ho odvezli do nemocnice. O pár hodin později ale náhodou přivezli opařeného topiče z textilky, který Spáčila na lůžku

střídá. Stanislav je přeložen na jiné oddělení, aniž jsou vyměněny cedulky s jejich jmény. V noci topič umírá. Ráno pak sestry chladnokrevně oznámily gestapu, že Spáčil zemřel. Tím mu zachránily život. Protože gestapo sledovalo sabotáže v brněnských závodech, Stanislav Spáčil musel uprchnout. Několik dnů se skrýval a poté odjel do Zlína, kde v odbojové činnosti pokračoval. „Vyráběly se tam nejrůznější elektrosoučástky pro německý vojenský průmysl, převážně nákladní automobily a tanky, ale i generátory na ponorky. Se spolupracovníky jsme prováděli sabotáže a tím narušovali výrobu,“ vzpomíná. Kromě destruktivních prací ve fabrice organizoval finanční sbírky pro rodiny, kterým válka přinesla největší útrapy. „Z vybraných peněz jsme jim kupovali především potraviny,“ upřesňuje a zároveň připouští, že šlo o velice nebezpečnou činnost, která byla fašisty trestána smrtí. „V té chvíli jsme o tom nepřemýšleli, vždyť těm lidem bylo třeba pomoci!“ rozhodně řekl válečný veterán.

Tibor Dávid, foto: Andrea Lejtnarová

Slovo tentokrát mají terénní pracovníci

Dohromady je jich na čtyřicet. Pravidelně navštěvují válečné veterány, doprovázejí je na společenské, vzpomínkové a pietní akce, pomáhají jim při cestě do zdravotnických zařízení, řeší spousta jejich každodenních osobních problémů. Krajští koordinátoři a terénní pracovníci projektu Péče o válečné veterány. Na to, jak vnímají svoji práci a co je na ní těší, jsme se zeptali několika z nich.

Karel Jeřábek: „Druhoválečným veteránům se věnujeme od samého počátku vzniku této iniciativy, tj. od rozhodnutí MO ČR o nutnosti ocenit druhoválečné veterány za jejich výjimečnost v boji proti fašismu. Značně úsilí bylo vynaloženo především v začátcích, kdy se jednalo o zaevidování žijících druhoválečných veteránů, rozšíření jejich osvědčení podle zákona č. 255/1946 Sb., i na nový zákon č. 170/2002 Sb.,

Josef Bujňák: „Co mě těší? Že jsme pro válečné veterány nositeli vědomí, že společnost na ně nezapomíná. Že návštěvy se mnou sdílí také zdravotnice, členka výboru Jednoty ČsOL Liberecký kraj sstr. Bujňáková s časovými radami ve svém oboru. Že u válečných veteránů se setkáváme s čistotou a pořádkem. Že jejich rodinní příslušníci se k nám chovají vlídně a přátelsky a návštěvy nemají charakter služební nýbrž upřímný a přá-

Jaroslav Čech: „Na práci terénního pracovníka mě těší především to, že se stýkám s lidmi, kteří mají bohaté životní zkušenosti a mají velmi optimistický názor na život. Nesetkal jsem se se závidí, pomlouváním. Jsou přímí. Rádi hovoří o širokém spektru problémů.“

Jaroslav Juryšek: „V práci terénního pracovníka nalézám možnost pomáhat lidem, kteří byli dlouhodobě mimo zájem společnosti. Obohacuje

mne setkávání s lidmi, kteří mají bohaté životní zkušenosti, zasloužili se o naši republiku a zůstali skromní.“

Petr Radina: „Jsem hrdý, že mohu zpříjemnit a částečně usnadnit život lidem, kteří se nebáli postavit se na odpor okupantům v průběhu 2. světové války, a pomoci tak splácet náš společný dluh vůči válečným veteránům.“

Jaroslav Januschka:

„Celý život jsem se snažil pomáhat a být ku prospěchu druhým. Proto jsem 12 let vykonával profesi báňský záchranář, proto jsem od konce 80. let minulého století čestným dárce krve (na kontě mám již 113 odběrů) a od vzniku českého registru dárce kostní dřevě jeho registrovaným členem. Proto jsem také v roce 1997 odletěl do Bosny a Hercegoviny vypomoci ukončit letitý válečný konflikt a nastolit mír. A proto jsem také s obrovským nadšením uvítal možnost spolupodílet se na terénní činnosti směrem k válečným veteránům, být jim ku prospěchu a vynahrazovat jim nezáměr společnosti, jehož se jim dostalo za bývalého režimu. Především pak „mým“ veteránům z Karvinska a Frýdecka, kteří byli za své nedobrovolné působení v německé armádě a následně odboj v řadách západních spojenců často velmi tvrdě, nespravedlivě a s celými rodinami postihováni. Mnozí se spravedlivého ocenění svých zásluh nikdy nedočkali. Těm především toho společnost moc nenabízí, ale aspoň mají pocit, že neupadli v zapomnění – a teď jsme tu pro ně i my, jim ku prospěchu. S mnohými jsme si také vytvořili více než jen kolegiální vztahy a nakonec je vyprovázíme i na jejich posledních cestách.“

František Pobořil: „Je to především osobní kontakt s druhoválečnými veterány v regionu, jejich vzpomínky na válečná léta, na to, jak se osobně podíleli na akcích proti německým okupantům nebo bojovali v řadách armád jak na východě nebo západě proti nacistům či v partyzánských oddílech se zbraní v ruce. Je to i možnost aktivně se podílet na pomoci válečným veteránům od zdravotní péče až po jednání s úřady státní správy, doprovázet je na vzpomínkové akce a na nejrůznější setkání s veřejností, hlavně však se studenty a školáky, aby dnešní mladá generace nezapomínala na naši historii...“

Maria Charvátová: „Nejvíce mě těší, když vidím, že veteráni, které navštěvuji a o které se starám, jsou spokojeni a jsou rádi, když mě vidí. Také jsem ráda, když se mi podaří jim včas zajistit potřebnou lékařskou péči.“

Ladislav Lenk, foto: autor (dokončení příště)